

Dr. N.

Pokus o soustavný výklad §§ 15—34 trestní novelly zák. čl. XXXVI. z roku 1908 a zákona o soudech mladistvých čl. VII. z roku 1913.

(Pokračování.)

§ 15.

Návrh státního zástupce po skončeném vyhledávání.

Skončiv vyhledávání, předloží soudce mladistvých spisy státnímu zástupci mladistvých k návrhu. (§ 22 z. o. ml.)

Zákon sice mluví jen o případě »nutných zatímních opatření« v tomto smyslu (odst. 1. cit. §) ale z kontextu § 23. a z okolností, že vyhledávání má v smyslu zákona význam vyšetřování, vysvitá, že vůbec po skončeném předběžném řízení třeba vyžádati si návrh státního zástupce mladistvých, ač soudce není k němu absolutně vázán. Smysl jeví se v tom, že když státní zástupce odepře zastoupení obžaloby resp. od ní upustí, nemůže ovšem soudce sine actore vydati žádné trestní rozhodnutí, ale tomu ani potom nebrání v použití prostředků, kterými disponuje dle hlavy VI. z. o. ml. v trestních případech dětí a v zájmu nezletilých mimo trestní skutek.

Státní zástupce mladistvých buď 1. podá návrh na potrestání nebo 2. odepře zastoupení obžaloby nebo od obžaloby upustí. (§ 22. odst. 2.)

ad. 1. Formálního obžalovacího spisu v řízení proti mladistvým není; vyžaduje se jen návrh na potrestání.

ad 2. Státní zástupce může odepřít zastoupení obžaloby v případech určených v trestním řádu. Tedy hlavně není-li dle jeho přesvědčení oznámený čin trestným dle trestního zákona, nebo nelze-li opatřit důkazů k zdárnému výsledku řízení a mimo to

a) neměl-li mladistvý v době kdy čin byl spáchán, dostatečné rozumové a mravní vyspělosti, aby mohl býti trestán,

b) je-li spácháný čin zcela nepatrného významu a má-li státní zástupce za to, že je v zájmu budoucího a mravního vývoje mladistvého žádoucí, aby trestní řízení proti němu nebylo provedeno. (§ 22. z. o. ml.)

Z týchž důvodů může státní zástupce i během dalšího řízení po skončení vyhledávání od návrhu na potrestání již podaného upustiti. Nachází-li se mladistvý v ochranné výchově aneb vykonává-li se nad ním trest na svobodě, může soudce naříditi správci ústavu pro mladistvé, aby proti mladistvému obviněnému použil některého disciplinárního prostředku, v ústavním řádu dovoleného. Toto nařízení dá soudce tehdy, když má za to, že to je v zájmu mravního a rozumového vývoje provinilce. (§ 23. z. o. s. ml.)

Způsoby konečného rozhodování soudce mladistvých ve věci samé.

Po dojití vyjádření státního zástupce mladistvých rozhodne se soudce mladistvých pro jeden z následujících způsobů skončení řízení:

I. bez formálního projednání,

II. po projednání záležitosti.

ad I. (§ 23 z. o. ml.)

Bez formálního projednávání záležitosti vydá soudce konečné rozhodnutí, když dle výsledku vyhledávání má za to, že je v zájmu rozumového a mravního vývoje mladistvého, aby nebylo o jeho vině a trestu rozhodováno. Nezbytnou podmínkou tohoto postupu je, aby byl obviněný slyšen v řízení vyhledávacím. Návrhem státního zástupce vázán není a nemusí tedy na př. naříditi formální projednání, třebaž to státní zástupce navrhuje.

Konečné rozhodnutí bez formálního projednávání děje se usnesením a v něm soudce mladistvých učiní dle povahy případu některé z těchto opatření:

1. zastaví řízení vůbec,

2. vyzve zákonného zástupce, příslušníka mladistvého nebo jinou vhodnou osobu, aby měla mladistvého pod domácí dozorem, aneb nařídí, aby mladistvý podstoupil domácí aneb školní trest, případně nařídí nápravnou výchovu (§ 16. tr. n.). — Obou opatření může tu býti použito, třebaž mladistvý byl již mravně a rozumově vyspělý;

3. propustí mladistvého na zkoušku;

4. dá ho střežiti v některé příhodné soudní místnosti. — Trvání toho střežení pohybuje se od 3—12 hodin a je spojeno s odnětím anebo s omezením potravy. K jeho výkonu použije se doby od 8. hod. ranní do 8. hod. večerní.

ad II. (§ 24., 25.—31. z. o. s. ml.)

Hlavní přelíčení, které však zákon označuje jako formální projednání, patrně v úmyslu, aby se naznačilo, že ani tu nejde o věc čistě kriminální, mající jedině účelem zjistiti vinnost a vyřknouti trest, provede soudce, jestliže neshledá v daném případě podmínek potřebných ku skončení záležitosti bez formálního projednání, tedy v prvé řadě vždy, nebyl-li obžalovaný mladistvý slyšen v řízení vyhledávacím a neshledává-li soudce potřebným tímto výslechem řízení doplniti, dále pak má-li za to, že nebude na újmu rozumového a mravního vývoje mladistvého bude-li o jeho vině a trestu rozhodnuto a to případně i přes návrh státního zástupce, který navrhoval na př. jen vyřízení bez formálního projednání.

Formální projednání: hlavní přelíčení před soudcem mladistvých, řídí se zásadně pravidly všeobecného trestního řádu ohledně řízení před okresními soudy. Některé úchylinky (veřej-

nost, svědecká povinnost) byly již zmíněny, v dalším budtež vytknuta některá speciální pravidla: Účelem formálního projednávání před soudcem mladistvých je nejen vyšetřiti skutkovou podstatu trestního činu a okolností, rozhodných pro volbu soudcovského konečného opatření, nýbrž i zjistiti, které opatření jeví se nejvhodnějším v zájmu budoucího chování a mravního vývoje mladistvého obviněného. V tomto směru mají při formálním projednávání vyšetřeny býti všechny okolnosti, ze kterých lze souditi o osobnosti mladistvého, o jeho životních poměrech a o stupni jeho mravního a rozumového vývoje. Soudce za tím účelem vyslýchá úřední ochránce, příbuzné mladistvého i jiné osoby, od nichž možno se nadíti potřebných údajů, a to nejen k návrhu stran obligatorně, nýbrž i bez takového návrhu, z moci úřední.

S tím souvisí i ustanovení, že k formálnímu projednávání předvolává se nutně mimo osoby označené všeobecným trestním řádem také zákonný zástupce mladistvého, dále osoba, v jejíž domácnosti obviněný žije, jakož i takové osoby, které mohou o mladistvém podatí zprávy, pokud to pokládá soudce potřebným, protože se tak nestalo řízením předchozím aneb i vzdor tomu, že se tak stalo.

O formálním projednávání uvědomuje se státní zástupce mladistvých, úřední ochránce a ochránce mladistvého, vyslaný ochranným spolkem.

Nepřítomnost státního zástupce a obviněného znemožňuje provedení hlavního přelíčení a vynesení konečného rozhodnutí. Tedy kontumační řízení je v soudnictví překážkou soudci, když již formální řízení zavedl, aby věc vybavil snad dodatečně ve formě řízení bez formálního projednávání. V tom směru je tedy na vlastní původní pojmání záležitosti vázán. Je-li se obávati, že jednotlivé části líčení, zvláště výslech osob, které mimo ustanovení trestního řádu mají býti vyslechnuty a přednesení obhajoby by mohly škodlivě působiti na obviněného, může soudce naříditi, aby obviněný na dobu této části líčení opustil jednací síň. Proti tomu opatření není opravného prostředku (§ 27. z. o. ml.).

Po skončení řízení průvodního podává státní zástupce na jeho základě konečný návrh a musí se konkrétně vyjádřiti i o tom, jaké opatření považuje za žádoucí v zájmu obviněného. Též obhájce, zákonný zástupce, rodiče i ochránce a úřední ochránce mají právo v tomto směru se vyjádřiti. Podle výsledků formálního projednávání vynese pak soudce **konečné rozhodnutí**.

Forma konečného rozhodnutí je dvojí:

1. rozsudek, uzná-i soudce proti mladistvému na a) důtku, b) trest vězení, c) státního vězení, d) uzamčení nebo e) pokuty, nebo sprostí-li jej;

2. usnesení, nařizuje-li soudce něco v příčině výchovy, totiž některý z výchovných prostředků, vypočítaných pod I. tohoto paragrafu, nebo zastaví-li další řízení (§ 31. z. o. ml.).

Usnesení neobsahuje žádného rozhodnutí o vině, rozsudek pak vynáší se dle pravidel všeobecného trestního řádu. Hlavním důvodem rozsudku je ovšem ustálení viny na základě zjištěné mravní a duševní dospělosti, neboť v opačném případě by nebylo lze obviněného odsouditi. Osvobozující rozsudek však může jen pro důkaz neviny nebo pro nedostatek důkazů býti vyřknut. Přelíčení proti několika mladistvým zakončuje se jedním konečným rozhodnutím v případě, že by vůči některému z nich mělo býti konečné rozhodnutí rozsudkem, vůči druhému však usnesením, vynese sice společný rozsudek, v němž však ohledně toho obžalovaného, proti němuž by jinak rozhodlo se usnesením, nezjišťuje se vina v důvodech rozsudku.

§ 17.

Opravné prostředky řádné a mimořádné a řízení o nich.

(§§ 32—43 z. o. ml.)

A) O d v o l á n í.

I. Proti konečným rozhodnutím soudu mladistvých přípouští se odvolání a to jak v otázce skutkové, tak i pro porušení podstatného předpisu zákona. Při ohlášení nebo provedení odvolání třeba odvolací důvod udati (§ 34. z. o. ml.).

Odvolání může podati:

1. státní zástupce,
2. soukromý žalobce,
3. mladistvý,
4. jeho zákonný zástupce,
5. jeho rodiče,
6. jeho manžel,
7. obhájce,
8. každý, na něž se rozsudek vztahuje, ohledně této části.

Osoby jmenované pod 4. pokud se týče 7. mohou odvolání podati i proti vůli mladistvého.

Bylo-li uznáno konečným rozhodnutím na důtku nebo peněžitou pokutu, smí býti odvolání podáno osobami oprávněnými jen tehdy, odvolal-li se též státní zástupce (arg. a contr. ex § 33. z. o. ml.). Omezení toto neplatí, směřuje-li odvolání proti výroku o nákladech trestního řízení nebo proti výroku o soukromoprávních nárocích (§ 33. posl. odst.).

Odvolání podané proti rozhodnutí, vztahující se na osobu mladistvého, nestaví výkon rozhodnutí, soudce mladistvých může však výkon odložit, je-li to žádoucí v zájmu mladistvého (§ 32. věta 2.).

II. O odvolání rozhoduje tříčlenný senát mladistvých u sborového soudu I. stolice (§ 35. z. o. ml.).

Rozhodování děje se buď po přelíčení nebo v neveřejném zasedání senátu.

Jen po provedení přelíčení možno změnití prvostupňový rozsudek tím, že se uloží trest na svobodě nebo se zruší. Jinak rozhodování děje se v neveřejném zasedání senátu, uzná-li tento, že není třeba objasnění skutkového děje. Zejména, jedná-li se o odvolání proti výroku o soukromoprávních nárocích, nákladech trestního řízení nebo jiných vedlejších otázkách; také pokládá-li senát již předem rozhodnutí soudce mladistvých takovým, že netřeba trest na svobodě zvýšiti nebo vysloviti (§ 37. z. o. ml.).

Přelíčení před odvolacím senátem mladistvých koná se dle pravidel, platných pro řízení před soudem mladistvých, t. j. §-y 24—31 z. o. ml., allegované v § 39. z. o. ml., nutné je však zastoupení mladistvého obhájcem, který se mu zřídí z moci úřední, jestliže sám si ho ne zvolil.

Přirozeně musejí býti vyslechnuti: státní zástupce, mladistvý jen, je-li to bez značnějších obtíží možno, rovněž jeho ochránce, byl-li zřízen, jakož i zákonný zástupce, rodiče nebo osoba v jejíž domácnosti mladistvý žije. (§ 38. 1. odst. z. o. ml.)

Rozhodnutí odvolání zní buď:

1. Prvostupňové konečné rozhodnutí se potvrzuje — nebo
2. Prvostupňové konečné rozhodnutí se změňuje — nebo
3. Prvostupňové konečné rozhodnutí se zrušuje a činí se nové rozhodnutí — nebo

4. Prvostupňové konečné rozhodnutí se zrušuje a věc vrací se prvému soudu k novému projednání a rozhodnutí — nebo

5. Prvostupňové konečné rozhodnutí se zrušuje a věc se vrací k prvému soudu k doplnění vyšetření některých okolností aneb vyžádání jednotlivých údajů s rozhodnutím senátu po vyřízeném doplnění. (§ 36. z. o. ml.)

Odvolací senát mladistvých může uložití trest vězení nebo státního vězení jen tehdy, byl-li některý z těch druhů trestů uložen již prvostupňovým soudem mladistvých. Aby těchto druhů trestu použito bylo v druhé instanci bez podmínky právě vytčené, potřebí je návrhu státního zástupce buď v opravném prostředku anebo při jednání o něm. Téhož návrhu je potřebí, aby mohl býti trest vězení nebo státního vězení v druhé stolici zvýšen. (§ 42. z. o. ml.)

B) Zmateční stížnost.

(§§ 40—41 z. o. ml.)

Proti druhostupňovému rozhodnutí senátu sborového soudu mladistvých dopouští se zmateční stížnost z důvodu porušení podstatných předpisů zákona.

Tuto zmateční stížnost může podati:

1. státní zástupce neomezeně,
2. mladistvý, jeho zákonitý zástupce a obhájce jen, bylo-li uznáno na ochrannou výchovu, vězení nebo trest státního vězení.

Projednává a rozhoduje o ní stálý senát mladistvých při sborovém soudě II. instance, jejím presidentem k tomu ustanoveným, dle předpisů platných pro řízení o zmateční stížnosti v trestním řízení obecném.

Omezení použití trestu vězením a státním vězením, jakož i jejich zvýšení, platí stejně pro řízení o zmateční stížnosti jako o odvolání.

C) Navrácení v předešlý stav.

Totéž přípouští se v trestním řízení proti mladistvým jen, byla-li zmeškána lhůta k podání odvolání. Pro zmeškání lhůty pro podání zmateční stížnosti tedy navrácení v předešlý stav není možné. (§ 43. 1. odst. z. o. ml.)

D) Obnova.

Táž jest přípustna:

1. ve prospěch mladistvého, byla-li záležitost vyřízena konečným rozhodnutím, znějícím na trest vězení, státního vězení nebo na ochrannou výchovu;

2. v neprospěch mladistvého, byla-li záležitost skončena rozsudkem sprostujícím nebo usnesením zastavujícím.

O žádosti za obnovu rozhoduje soudce mladistvých a vyhoví-li jí, provede vyhledávání dle pravidel výš uvedených (§-y 14—18 z. o. ml.) a rozhoduje znova.

E) Opravný prostředek pro zachování jednotnosti právní.

Platí v stejném rozsahu jako v trestním řízení obecném. (§ 43. posl. odst. z. o. ml.)

§ 18.

Náklady řízení a soukromoprávní nároky.

(§ 44. z. o. ml.)

V konečném rozhodnutí rozhodne soud o nákladech řízení a o soukromoprávních nárocích jako v řádném trestním řízení: Mladistvý se odsoudí na útraty řízení, bude-li zjištěno, že spáchal trestní čin, tedy i v případě, že vzdor tomu formálně odsouzen nebyl. V případě nevyhovitelnosti útrat platí provisorní vyslovení této nevyhovitelnosti jako v řádném řízení.

Soukromoprávní nárok lze kdykoliv odkázati na pořad civilního práva, kdyby jednání o něm řízení protáhlo, není tedy potřebí vyčkati konečného rozhodnutí.

(Pokračovanie.)